

MEDLEMSBLAD

SOMMERTUREN GÅR TIL MØRE OG ROMSDAL

Turen starter 13. juli, altså i fellesferien, så vi håper at mange kan bli med. Tradisjonen tro tar vi utenlands- og innenlandstur annethvert år. Nord-vestlandet har vi ikke besøkt før, men på denne turen får vi oppleve norsk natur på sitt vakreste, med fjell, fjord og hav. Vi bor på bra hoteller, så alt skulle ligge til rette for en avslappende og hyggelig opplevelsestur. Les mer om turen på side 2.

Denne gangen har vi hatt et luksusproblem: vi hadde mer stoff enn det var plass til; men alt vil komme i tur og orden, og fortsett å skrive!

Vi får stadig nye medlemmer, det er 14 nye siden jul. Det tydelig at våre medlemmer er flinke til å reklamere for laget.

De få som ikke har betalt for 1998 får nytt betalingskort. For ordens skyld: kontingenten for dette året er fortsatt 50 kr.

Nr. 76

Mars 1998

NYTT FRA LAGET

Årsmøtet 1998.

Møtet ble holdt på Samfunnshuset søndag 25. januar. Hele 50 medlemmer var møtt fram på et årsmøte som gikk i rolige former uten store debatter.

Beretningen fra styret og undergruppene ble enstemmig vedtatt. Likeså regnskapet som viste inntekter på 42.066 kr og utgifter på 38.838 kr. Beholdningen inkludert fond er kr 110.091,27.

Et forslag fra styret om å øke kontingenten til 100 kroner neste år ble enstemmig vedtatt. Arbeidsprogram og budsjett ble godkjent.

Valgkomiteens innstilling gikk ut på gjenvalg og ble enstemmig klubbet gjennom. Styret består også i år av: Leder Oddvar Jakobsen, nestleder Syver Gylterud, kasserer Wenche Lønhøiden, sekretær Åge Sørmoen og styremedlemmer Arve Haugen, Aud Dybing og Roger Linna. Nytt av året er en komite for Bygdetunet, og den består av Erik Hauger, Rolf Utgård, Øyvind Lund og Svein Østli.

Etter møtet holdt Georg Vestli et trivelig lysbildekåseri fra Finnskogen. Han hadde på en fin måte fanget opp landskap, boplasser, planteliv og mystikk, godt krydret av poesi.

SOMMERTUR TIL MØRE OG ROMSDAL

Mandag 13. juli reiser Historielaget på en seksdagerstur til nord-vestlandet der våre medlemmer er velkommen til å delta. Teknisk arrangør er Alfs Reiser, Aurskog, og sjåfør Finn Ivar Sandhalla med NSB-turbuss.

Reiserute i korte trekk: Avreise fra Austmarka 13/7 kl. 8.00. Første overnatting på Grotli Høyfjellshotell. 2. dag går turen videre til Ålesund, hvor vi underveis får med oss den vakre båtturen fra Geiranger til Hellesylt. I Ålesund blir det bygguiding og overnatting på hotell. 3. dag går ferden til Molde, Bud, Hustad og Atlanterhavsveien til Kristiansund hvor det blir 3 overnattinger. Herfra blir det bygguiding i Kristiansund, båttur til fiskeværet Grip, og igjen en tur til Molde for å oppleve stemningen på jazzfestivalen. Hjemturen lørdag 18. juli går via Åndalsnes og Romsdalen med lunsj på Dombås hotell.

Turen koster ca 4300 kroner og inkluderer buss, hotell, ferger, bom-penger, guiding og helpensjon, unntatt 2 lunsjer. Tillegg for enkeltrom 680 kr. Andre tillegg kan bli museumsbesøk etc.

Vi har 40 plasser til disposisjon. Påmelding skjer til

Åge Sørmoen, tlf. 62 82 81 47, som også har flere detaljer om turen.

Velkommen til årets sommertur!

Åpent hus.

Vi minner om åpent hus hver torsdag kl 10-14 i det gamle posthuset. Denne ordningen vil vare ut mai måned. Her får du bl.a. kjøpt boka "Kongsvingerskogbrukets historie".

Nye medlemmer.

Denne gangen kan vi ønske hele 14 nye medlemmer velkommen!

Marit Eikjok, Ottar Gylterud, Finn Arne Melsåsen, Morten Oppegård, Wenche Dahl, alle Austmarka. Tonje Elisabeth Bjertnes, Vivi Åsen, Arne Paulsen, alle Oslo. Bjarne Andersson, Sten Sandhalla, begge Kongsvinger. Gunnar Johansson, Kjeller. Bjørn Nilsen, Eidsvoll, Ruth og Hans Haget, begge Ljørdalen.

Austmarka Marken.

Austmarka Historielag vil i år prøve noe ny-gammelt på arrangementsiden. Noen av oss vil prøve å gjenskape en markensdag for 100-200 år siden, og siden det skal markeres 200-års jubileet for Kongsvingermarken passer det jo bra.

Vi skal bruke Bygdetunet og den tilliggende fotballplassen som vi har fått lånt av idrettslaget for dagen.

På fotballplassen skal vi ha gammeldagse salgsboder betjent av folk og handelsmenn fra bygda iført gammeldagse klær. Vi skal prøve å samle sammen forskjellige dyr som skal stilles ut på plassen, en lirekasse, eller polyfon og annet. På Bygdetunet skal vi prøve å ha andre aktiviteter, og det skal være matservering i Bråastua.

Det hele ligger ennå på planleggingsstadiet, men puslebitene er i ferd med å falle på plass mer og mer. Datoen er fastsatt til lørdag 15. august, og vi har spurt om å få fint vær, så merk av den dagen og vi håper at mange vil ta turen på Bygdetunet til hva vi håper vil bli en opplevelse.

Hvis noen har erfaringer og minner fra marken før i tida, ta kontakt med Aud, tlf. 91 15 57 02 eller Wenche tlf. 62 82 83 85, eller skriv.

Wenche Lønhøiden

HUS ER FLYTTET

Stua i Håkensheimen sør for Høyby er flyttet til Gransbråten.

Stua på Staknabben ved Varalddammen er flyttet til Varildbakken og brukt som bu. Den har i alle år blitt kalt Staken.

Stua i Våler nord for Masterud er flyttet til Holmen midtre og brukt som veslestue.

Stua i Høimyrbråtan er flyttet til Lindberget under Karterud.

Jeg er interessert i å vite årstall for disse flyttingene.

Åge

BENGTSTORPET

Johan Åsli, som nå bor på Austbo, har lenge hatt lyst til å finne ut mer om sine forfedre som kommer fra plassen Bengtstorpet på Østgardskogen. Vi har snakket mye om dette, men da Johan ikke er så mobil lenger, fant vi ut at vi måtte be spesialister om hjelp. Finn Sollien ble spurt, og han satte opp en slektstavle som for denne grenen gikk tilbake til ca 1850, da gikk sporet over til Bogen og plassen med samme navnet der.

Så fikk Johan kontakt med Carina Olsson fra Lekvattnet, som arbeider på Austbo, og så viste det seg at hun også drev med slektsforskning, og hun hadde data som førte denne slekten tilbake til ca 1750.

Vi vil prøve å følge denne linjen bakover.

Johan er født i 1921, hans mor het Inga Berteia Johansdtr. f. 1888 fra Åmot. Hennes foreldre var Johan Olsen Torp (1851-1951) og Anne Marie Embretsdtr. (1847-1905) på Åmot.

Johan Torp var sønn til Ole Nilsen Bengtstorpet (1821-1903) og Dorteia Eriksdtr. (1827-1898). Dorteia var også fra Åmot. Ole flyttet hit fra det svenske Bengtstorpet, og de giftet seg i 1849. En kan da gå ut fra at gardsnavnet fulgte med fra Sverige

I notatene fra Sverige om Norra Bengtstorp finner vi Olof Nilsson, og det er opplyst at han flyttet til Norge i 1849, og vi går da ut fra at det er vår Ole Nilsen. Olofs mor var fra Bengtstorp og het Ingeborg Matsdotter, f.1784, hun var gift med Nils Sigfridsson (1774-1838) fra Fryksände. Ingeborgs foreldre var Mattes Ersson Bengtstorp, f. 1751 og Elin Olofsdotter fra Skålsjön i Bogen, også født i 1751.

Med dette har Johan fulgt en gren av slekten 250 år tilbake i tiden, til sine tipp-tippoldeforeldre.

Tre andre linjer på Finn Solliens slektstavle fører også tilbake til midten av 1700-tallet. Navnet Porkka dukker opp flere steder, så Johan er en ekte Porkka-etterkommer.

Vi må ta forbehold om at enkelte data kan være litt unøyaktige. Alle er ikke kontrollert mot kirkebøkene.

F.Å.

HVA "NOTISBOKA" ÅPENBARTE

"Har du bruk for denne?" Bjørn Skullerud rakte meg ei slitt notisbok med stive permer. Teksten i boka var skrevet med gotisk skrift, og på første side sto det:

RODERULLE FOR

Rode - No 83 i Vinger Lodtrækningsdistrikt

Til Roden er henlagt følgende Eiendomme : Skullerud

"Klart jeg har bruk for den", var svaret. "Noe for Historielaget og medlemsbladet", tenkte jeg og bladde i boka.

Andre sida så slik ut:

RODEFORSTANDERENS NAVN	NÅR BESKIKKET
Peder Olsen Skullerud	26/7 59
Gunder Andersen Holmbye	9/11 68

Hans Christoffer Skullerud	
Per Olsen Skullerud	3/6 79
Ole Olsen Skullerud	27/5 85
Andreas Pedersen Skullerud	27/9 89
Hans Hansen Skullerud	20/3 98
Arne A. Holmby	1/5 1900
Martin H. Skullerud	22/1 1901
Olaf Dalbak	juli 1906

Det var også en instruks for rodeforstanderne på i alt 9 punkter, og denne begynte slik:

Enhver Rodeforstander er forpligtet til:

1. at holde en Rulle over Rodens Mandskaber.
2. at forskaffe sig nøie Kundskab om det til Roden henhørende Mandskab, ikke alene medens det opholder sig i Roden, men ogsaa under dets Ophold i andre Roder inden Sognet.

Jeg ble nysgjerrig, og ville ha nærmere rede på utskrivningsreglene i militæret. Det endte med at Finn skaffet et utdrag av vernepliktsloven fra Forsvarsmuseet i Oslo. Denne loven kom i 1854 og forteller følgende:

§ 2-3. Utskrivningen foregaar efter Lodtrækning blandt de unge Mænd, som i det indeværende Aar fylde sit 22de Aar men de ansættes først fra 1ste Januar næste Aar, i hvilket Recrutskolen gjennemgaas.

Punkt 16. Lodtrækningsdistricterne inddeles i Roder, hvortil beskikkes Rodeforstandere udvalgte av Formandskaberne, i byene tillige Magistraten.

I samme lov står: Værnepliktige unge Mandskaber kunde udvandre til sit fyldte 21de Aar efter forudgaaende Anmeldelse. Er Lodtrækningen derimod allerede foregaaen, kan Udvandring kun tilstedes naar Vedkommende stiller en anden utjenestepiktig Mand i sit Sted.

Det er trulig at noen av de "udskrivne Mandskaber" ville slippe militærtjeneste, og at de derfor reiste fra landet. I hvert fall er det i alt 20 personer av de 90 "udskrevne" som dro til Amerika og 1 til Australia.

Noen av Amerika-farerne er:

Ole Christiansen	født 17/2-49	sted: Skullerudmoen
Martin Johannesen	" 26/6-54	" Nytomten

Johan Johannesen	født 11/1-57	sted: Nytomten
Martin Olsen	" 13/6-65	" Stenbråten
Karelius Hendriksen	" 17/12-65	" Skullerudvangen
Johan Petter Brunsell	" 19/8 -69	" Bedafors
Andreas Kristiansen	" 29/12-72	" Gammelvangen
Alfred Marselius Antonsen	" 24/8-88	" Skullerud
Til Australia: Gunder Amundsen	" 24/10-56	" Skullerud

Et par "Udskrivne" som jeg tar med for kuriositets skyld:

Gulbrand Ødegaard, født 14/5-83. Foreldre: Folkeskolelærer Nils Zachariassen Ødegaard og Karoline Gulbrandsdatter.

Julius Bernhard Iversen, født 23/10-76. Foreldre: Kirkesanger Brynild Iversen og Martha Kaisa Jonsdatter.

Ødegaard bodde bl.a. i Bråstastua, og Julius Iversen var kjent som likkistemaker. Firmanavnet IVERSEN OG SØNN minnes alle som hadde forbindelse med Kongsvinger for 50-60 år siden.

Som ovenstående viser, kan roderullene være ei viktig kilde i slektsforskning og tidfesting. Det finnes muligens flere roderuller bortgjemt blant gamle papirer, og hvis noen kommer over slike, tar vi gjerne imot dem i Historielaget.

O.J.

DRUKNET I NORDRE ØIERSJØEN

Vest for Nordre Øiersjøen ligger ei myr, Sirkaso, kalt Sirismyra (siris er gresshoppe). I min barndom var det mye gresshopper i flere størrelser. Nå er disse forsvunnet herover. Da vi som smågutter landmeitte (stangfisket fra land) rundt sjøen, husker jeg at ca 100 m syd for Sirismyra var oppsatt en flat sten på stranden der. Dette var for 70 år siden. En kar fra Øierberget hadde druknet her. Noe navn på stenen husker jeg ikke det stod fra den tid. Men i ettertid har jeg sett at det var innhugget navn og årstall på stenen. På minnestenen står: J. M. S. Ø.B. Fød. 1803. Død. 1838. J. står for Johan og M. S. for Mathisen, sønn. Ø.B. for Øierberget. Han hette Johan Mathisen Øierberget.

Historien sier at han hadde vært til Vikar og malt korn, og på hjemveien vært innom Bolneset. Da han rodde hjemover på Nordre Øiersjøen falt han av en eller annen grunn ut av båten og druknet. Det hadde vært en smågutt med i båten. Denne reddet seg til land. Den druknede ble funnet i sjøen ikke langt fra land. Smågutten var en av hans sønner.

Johan Mathisen var født i Søndre Rotnelien. Hans hustru var født i Tvangsberget. De hadde 6 barn, 5 gutter og 1 jente. Flere av dem var mindreårige da faren gikk bort. Disse barna var flinke og hadde gode evner. De ble kjente personer langt utover Finnskograktene. To av disse karene tok etternavnet Bergkvist, det var John og Ole. John studerte og var prest i Lesja. Ole bygde Lundersæter kjerke ferdig 1868. Før dette drev han handel i ei kjellerbu i Øvre Øieren. Siden åpnet han handel på Øiermoen. Han var født 1832, død 1891.

En tredje bror Johannes Johansson gikk misjonsskole og var predikant, også folkeskolelærer en tid. Han kjøpte gården Olleby øst for Fryken, Sverige.

En fjerde bror Peder drev handel i Varaldbakken. Den femte broren Martin overtok og blev på Øierberget.

Noen av disse opplysninger er gitt av Randi Bjørklund (død), datter til Otto Øieroset og Karla fra Øierberget (begge døde). Kolbjørn Øieroset, bror til Randi Bjørklund har malt opp innskriftene på minnestenen en gang, dessuten Johannes Øieroset og Hildor Eriksbråten (begge døde). Minnestenen er lett synlig for alle interesserte.

Mai 1997.

Per Aksel Øieren.

OLE TOLLÅEN - BYGDEORIGINAL FORUT FOR SIN TID ?

De aller fleste som leser dette tidsskriftet har sikkert hørt om Ole Tollåen, og om historiene som verserer om denne originalen som bodde i Tollåa.

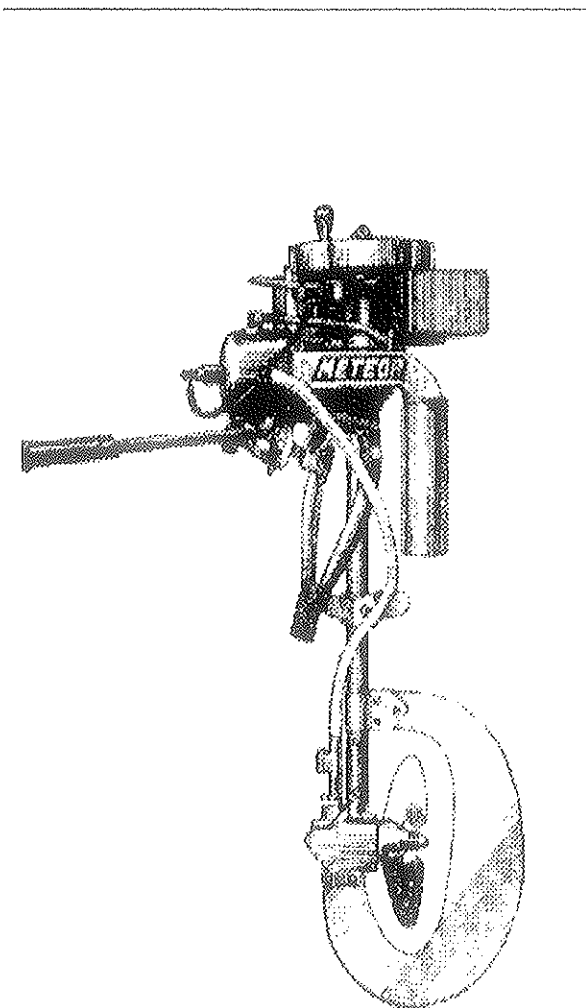
Nok om de historiene, for her begynner min.

Det hele startet for noen år siden da jeg var på stabburet i Tollåa . Bortgjemt i en krok fant jeg noe som lignet på en utenbords båtmotor, og så var det hele i gang.

På grunn av min interesse for gamle ting måtte dette undersøkes nærmere. Motoren ble tatt med hjem, og restaureringsarbeidet var snart i full gang. Etterhvert begynte det å dukke opp mange spørsmål som : hvor gammel kunne den være og hvor kommer den i fra? Innstøpt i eksosmanifolden fant jeg bokstavene M.B.V. Jeg tok kontakt med konservatorer ved Teknisk museum og Sjøfartsmuseet uten å bli noe klokere, de hadde aldri hørt om merket MBW. De trodde kanskje motoren var amerikansk, og jeg fikk adressen til Old antique out-board motor club i USA uten at henvendelse dit ga noe resultat.

Etter tips fra en motor-entusiast fra Stjørdal kom jeg over boken Svenska Båtmotorer, og her lå svaret. Motoren var svensk, og merket M.B.V sto for AB Motor och Båtverkstaden i Uppsala. Modellen jeg nå hadde i mine hender var en M.B.V Meteor 1913 modell, som stort sett er en kopi av den første Evinrude med unntak av noen egne

detaljøsninger. Denne motoren er en av de første med egen magnettenning i motsetning til Evinrude som gikk på tørrbatterier, og som gjorde at det ikke var like lett å komme ut og hjem igjen før strømmen var slutt. Dette ga Evinrudemotoren tilnavnet «Evigrodd». Det er å lese i annonser fra 1914 at en slik motor kostet 375,- sv. kr. Det står også i annonsen «Det snusk och otrevnad som en inombordsmotor medför i en mindre båt er aldeles

uteslutet ved anvendandet af utombordsmotoren M.B.V. med magnetledning».

Så dukker spørsmålet opp om hvordan og når denne motoren havnet i Tollåa, dette har jeg ikke klart å bringe på det rene, men det er blitt meg fortalt at Ole brukte denne til å fløte med i Hærsvjøen i tidlige tider, mens andre ennå måtte bruke årene.

Kilde: Svenska Båtmotorer.

Rune Larsen

EMIGRANTER

I Vinger kirkebok nr 7 finner vi de første tegn på avgang og tilgang av mennesker i sognet. Skal her ta for oss de som tok veien over havet til det forgjettede land "over there". Om turen over havet kunne bli besværlig, det ble vel ikke noe særlig bedre når skipshavna var nådd. Den historia er det blitt sagt og skrevet om før, så nå tar vi for oss de som dro av sted. At det var en varaldskoging som først åpnet veien er ikke så underlig, når en ser tilbake i tida og finner ut at folkene i denne del av bygda var etterkommere av tidligere emigranter østfra. Her tar vi for oss de som dro:

11.5.1852: Anders Olsen Varildskoven 27 år til Nord-Amerika efter at have tient.... i Ullensaker.

21.5.1852: Ungk. Niels Johansen Korpchullet f. 26.12.1820.

Ungk. Arne Xopersen Gaasvigen f. 8.2.1824. **Ungk. Arne Eriksen Langrækken** f. 7.4.1826. Disse tre til Nord-Amerika.

28.7.52: Ungk. Amund Thorsen Colbjørnsrud f. 3.7.1825.

3.5.1853: Berger Sjønnesenf. 1.8.1824, hustru **Marthea Embretsdtr.** f. 18.5.1828 og sønn **Embret** f. 7.10.1849. Bodde på Skulerudmoen. Til Nord Amerika. Har etterslekt bl.a. i Seattle WA som har en souvenirshop med dukker påkledd norske bunader.

4.5.1853: Selveier Niels Andersen Høgaasen f. 5.8.18??, hustru **Maren Bentsdtr.**, f. 1814, barna **Anne Maria** f. 29.3.1835, **Maren** f., 5.7.1840, **Netta** f. 15.10.1842, **Berthea** f. 28.3.1847 og **Karen Sophie** f. 9.6.1851.

9.6.1853: Ungk. Xan Andersen f. Rinden f. 2.3.1828.

5.7.1853: Grd. Otto Andreas Hansen Colbjørnsrud f. 5.10.1820 og hustru **Anne Tordsdtr. Fagernæs** f. 14.4.1822 med sønnen **Hans** f. 4.8.1850, hans barn av første ægteskab **Berntine Hansine** f. 9.9.1847. Utfll. til Visconsin, Amerika.

11.7.1865: Henrik Johansen Aaronstorpet f. 1830 med hustru **Marte Johsdtr.** f. 1842 i Gunnarskog, med barna **Henrik** f. 4.1.1863 og **Christine** f. 21.11.1864.

29.3.1866: Anders Eriksen Milbæk f. 13.8.1832 og hustru **Ingeborg Johansdtr.** f. 8.1.1833 med barna **Emil** f. 8.12.1854, **Mathea** f. 17.1.1858 **Ole** f. 5.8.1861 og **Ingeborg** f. 16.2.1864.

6.4.1866: Henrik Pedersen Aborhøyden 45 år og hustru **Olia Amundsdt** f. 12.3.1826 og sønn **Peder** f. 31.5.1864. **Martin Amundsen Skulerud** f. 9.1.1831 og hustru **Berthea Marie Arnesdtr.** f. 1.2.1835 med barna **Goro** f. 18.12.18??, **Karen** f.12.8.1855, **Amund** f. 14.1.1858 og **Ole** f. 16.10.1861. **Enke Kari Andersdtr.** f. 31.10.1790.

13.4.1866: Pige Eli Olsdtr. Karterud f.18.5.1848

22.4.1866: Karen Andersdtr. Milbæk f. 17.4.1866.(5 dager gml.?)

Avslutter her. Fra april-mai 1866 ble emigrantene innført i protokoller ved Christiania Politikammer. Det var også andre politikamre ved havner som hadde skipsanløp hvor emigranter gikk ombord. Alle som emigrerte er ikke innført i protokollene av forskjellige grunner. Protokollene ved Christiania Politikammer er under avskrivning når det gjelder emigranter fra Solør, Odal, Nes Romerike, Eidskog, Vinger og Kongsvinger. Dette arbeidet kommer til å gå over flere år. Etterhvert blir stoffet lagt i database, første del er nå til korrekturlesing.

Finn Sollien

STUPIN

Stupinstua bestod som de andre husene her bare av ett rom. Den lå der som badet senere ble bygget, og ble vel revet i den forbindelse. Navnet kommer av at inngangen lå under vegnivået, så man nærmest stupte inn.

Her finner vi Ole Eriksen (1823-1912), han var kullbrenner, gift med Anna Henriksdtr. (1828-1914). Begge var født i Bogen, Sverige.

De hadde barna Marie (1860-1940), Anders f. 1862 og Johan f. 1865. Anders er født i Sverige, men Johan er født på Austmarka, slik at de må ha kommet hit litt før 1865. Johan gikk under navnet Stupin-Jokke.

Det var Maria som ble boende hjemme. Hun fikk datteren Agnes (1892-1981) som ble gift med Bjarne Svendsen (1895-1979).

Uthuset her sto på nordsida av vegen. Der hadde de ei ku. Høy skaffet de litt her og litt der. På en av holmene uti åa var det ryddet en åkerlapp, her hadde de poteter og høy. Høyet ble fraktet i et reip eller stekkekorg. Senere når Agnes og Bjarne hadde flyttet derfra, oppbevarte de høyet der.

Huset lå som tidligere nevnt lavt, slik at det var lett å gå inn på taket. Dette var det noen ungdommer som hadde gjort, og de kastet snø med i murpipa. Ole kommer ut for å ta synderne, men de er allerede langt vest i vegen. Da skriker han: "Se de jævla, hur de kuter!"

Det sto også et lite skjul i vannkanten der. Det ble veltet uti av noen gutter etter en fest på lokalet Strand

Stupingubben (Ole) skal ha vært en mester i å spytte. Det blir sagt om ham at han kunne spytte tvers over åa. Det var antagelig snus det gjaldt.

Han skal også ha vært mektig stolt av Agnes. Hun var altfor liten til det, men han skrøyt alikevel av at "Lellan går rundt veggera och nappar møse".

Maria var veldig tynn, noe som denne historia forteller: Mathias Varaldhøgda var i kverna med korn. Da kommer Maria forbi og spør: "Er han sint, den hesten din?" "Ja", svarer Mathias, "men ben gnager den inte".

Da Stupinstua ble revet, ble det flyttet et epletre derfra og opp til Haugen. Det gir fremdeles en del epler hvert år, og har alltid blitt benevnt som Stupinappeln.

Arve Haugen.

FRA EN SLEKTGRANSKERS DAGBOK

-hva jeg fant, og hva jeg ikke fant...

Jeg sitter og blar i Vinger Bygdebok, bind III. En velskrevet og innholdsrik bok som jeg har hatt mye glede av, og som Bygdebok-komiteen skal ha all ære av.

Jeg leter etter min bestefar Gunder Svendsen Brødbøl, og jeg skal prøve å følge ham fra vuggen til graven. Jeg kan såvidt huske ham. Jeg var 5 år da han døde på Kuskemoen i 1929. Vi bodde da på Saga ved Utgardsjøen, - en liten plass som nå er borte.

Min bestefar Gunder var født på Vestgarden Brødbøl i 1863. Hvor Vestgarden lå er noe usikkert, men det var nok det som senere er blitt kalt Ødegarden og som ble kjøpt av hans bestefar Ole Gundersen Brødbøl i 1849. Min oldefar Sven Gundersen overtok i sin tid Vestgarden etter sin far.

Denne Sven var en allsidig kar - han var gift 3 ganger og hadde 13 barn; 12 jenter og 1 gutt. Denne gutten var da min bestefar Gunder Svendsen. Hans mor var Karoline Larsdatter og kom fra Vaalvatnet. Men det var nok ikke bare-bare å være gift 3 ganger og ha så mange unger å forsørge. Sven kom i vanskeligheter og måtte selge Vestgarden til sin svoger Lars Eriksen Aaserud. Familien bodde nok der en tid etterpå, men vi finner den igjen i arbeiderboligen på Brødbølbruket i 1875. Da var min bestefar Gunder 12 år. Hvor lenge de bodde der er ukjent, men driften ved Brødbølbruket ble nedlagt i 1890. Da var Sven Gundersen forlengst død, og hans yngste datter 18 år, så alle ungene var sikkert ute av "reiret".

Her er det vanskelig å følge min bestefars daglige ferd, men jeg finner i hvertfall at han giftet seg i 1884 (21 år gammel) med Karen Kristiansen fra Kirkelien. De bodde en tid på et sted som hette Veststua. Det var sannsynlig på Utgarden der det var et "gardskompleks" som på folkemunne ble kalt "gamlebyen". Det besto av Oppistua, Olastua, Øststua, Andersstua, Veststua og Perstua. Noen av disse navnene har overlevet helt fram til våre dager. I 1892 ble Utgardsbraaten Søndre ledig, og der finner vi igjen Gunder Svensen med sin familie.

Jeg sitter her med et fotografi av stua i Utgardsbraaten. Albertstua som vi kalte den etter en Albert Amundsen og hans kone Karen Olsdatter Brødbølbruket som bodde der senere. Ja, stua i Utgardsbraaten var lita (rene dokkestua å se til i dag), og Karen og Gunnar Svendsen hadde 7 barn så det var nok trangt om plassen her. Min far var den 7de i barneflokket og var født i året 1900.

Utgardsbraaten var opprinnelig husmannsplass under Utgarden, men ble solgt til Jørgen Blakstad sammen med storparten av Utgardskogen i begynnelsen av dette århundre. Både låve, fjøs og stabbur står der ennå, men det er ingen merker etter stall, så det var nok ikke hest der. Den oppdyrkede jorda er delvis innrammet av steingjerder, så plassen er nok gammel. Albin Skoglund har brukt en del av jorda fram til våre dager..

Hvor lenge Gunder og Karen bodde på Utgardsbraaten er noe usikkert, men de har nok flyttet til Kuskemoen ca 1905-06, for da deres eldste datter Berteia giftet seg med Ole Pedersen Brødbølmoen (Kvenna) i 1907, brukte hun navnet Kuskemoen. De bosatte seg i Kuskebraaten like ved Kuske-moen.

Jeg har et bilde av Kuskemoen tatt tatt ca 1910, og det viser tydelig at Kuskemoen og Kuskebraaten var 2 adskilte bruk med inngjerdet område og egne hus. Da Berteia Kuskebraaten døde i 1912, og Ole Pedersen flyttet til sitt barndomshjem Oppimoen, ble nok disse 2 plassene slått sammen under navnet Kuskemoen. Min bestefar Gunder Svendsen døde her i 1929, og min far Olaf Svendsen m/familie flyttet da hit fra Saga. Bestemor Karen levde til 1935 så henne husker jeg godt.

Kuskemoen er fremdeles i slektas eie, og min far Olaf er kommet tilbake i ny skikkelse, så framtida for stedet er sikret.

Maridalen januar 1998

Ole A. Svendsen

TATERLEIREN PÅ KIÆRSAGTOMTA

Det var søndag, en kald sensommeraften før krigen, at det hadde kommet tatere og slått leir på Kiærsagtomta. Vi som var ungdommer dengang, hadde som regel samlingsplasser enten på "Thommegarn" eller på lasterampa ved lagerbygningen til Samvirkelaget. Denne kvelden ble vi raskt tiltrukket oppmerksomheten av trekkspillmusikk og visesang fra taterleiren. Vi tok raskeste vegen dit.

Denne gangen var det samlet en stor leir med flere telt. Det vrimlet av unger, taterjenter og mindre tiltalende taterkjerringer som mer eller mindre underholdt med visesang og spådommer av de som måtte ønske å vite mer om framtiden. Ved et av teltene satt det en yngre tatergutt og spilte trekkspill. Han var meget god til å spille, men trekkspillbelgen var så utett at det lange håret sto rett til værs når han spilte. Denne tatergutten var forøvrig godt kjent fra tidligere blant spillemennene på Austmarka, deriblant Juul Øverby, og gikk under navnet "Holger".

Senere på kvelden dukket tatergubbene opp med sine vanlige tilbud om klokkebytte.

Jeg husker spesielt en bestemt tatergubbe, en lang, mager "staka" med et unormalt stort "snyteskaft". Det eneste på gubben som syntes å være noen lunde rent, var den blanke snørråpen som hang faretruende løst ytterst på nesetippen. Han frambyd et tilsynelatende flott lommeur med gullkanter.

Med kniven åpnet han begge baklokkene for å vise fram teknikkens finesser samtidig som han forklarte: "Den har doble visertapper, 17 steners ankerverk og uknuseelig glass, det er seolid i glasset" (han mente selvsagt celluloid...). Dermed slapp snørråpen nesetippen og havnet i urverket. Deler traff spindelhjulet som slengte deler av råpen veggimellom i klokkekassen inntil hele urverket brøt sammen og stoppet. Tatergubben slo igjen begge baklokkene med et smell som om intet var hendt. Beileilig for gubben kom også kjerringa raskt til unnsetning idet hun stakk et bustete hode ut fra "teltefluka" og ropte: "Skar du fuge nå gubbe får du komma!" Med et lurt glimt i øyekroken forsvant gubben inn gjennom telteåpningen.

Forestillingen i taterleiren var slutt for denne gang, eller var den kanskje ikke det? Ihvertfall gikk vi ungdommer hver til vårt, i våre egne tanker om det.....

Elverum, mars 1997

Amund Eng

ET TIDSBILDE FRA ØSTMARKEN

Utdrag fra Indlandsposten 15. januar 1915: *I Julen og efter Nyltaar har der falt megen Sne, mere end i de siste 10 aar; men der var frosset forlitet under, saa Tommerkjoringen har endnu ikke kommet i fuld Gjænge. Her er mange Lokomobilsager, som skal være i Virksomhet i Vinter, - delvis med dobbelt Skift - saa her blir godt om Arbeide. Det er saaledes ingen*

direkte Nød her i Bygden. -- Derimot er her megen Sygdom, saaledes har der langs Varildstranden raset Skarlagensfeber og Kikkoste, hvilke Sygdomme vistnok nu er i Avtagende. Men til Gjengjæld har en ondartet Difterit dukket op paa et par-tre Steder borte i Masterud Kreds, hvor Skolen foreløbig har maattet indstille sin Virksomhet. Det er forefaldt 2 Dødsfald i Mengden, hvor to Barn døde paa en Nat og hvor et tredje Barn er Angrepet. Det er imidlertid godt Haap om at faa Sykdommen stagget da Lægen har været derborte, og alle fornødne Forholdsregler er tat.

De forskjellige Foreninger har nu sine Aarsmøter. Skytterlaget hadde sit i Julen, og nu Søndag som var, hadde Avholdslaget Aarsmøte, hvor Lærerinden Frk. Borghild Iversen blev valgt til Formand. Næste Søndag kommer Ungdomslaget, og derefter Landmandsforeningen og Indkjøpslagene. Saa kommer Sanitetsforeningen og Venstreforeningen. Slag i Slag.

En dramatisk Forening er dannet her under Ledelse av den valgte Formand Emil Auestad. Vi lykønsker den nye Forening og haaper vi vil faa megen Hygge og Morro av den. Det skulde ogsaa være meget ønskelig om denne Forening og Ungdomslaget kunne skaffe Ungdommen en mere aandelig Underholdning, istedetfor den stadige Dans og Dans paa alle Lokaler her.

Ved F. Å.

Ekstra: Takket være vårt nye medlem Sten Sandhalla har laget fått en laser fargeskriver til PC fra Kongsvinger Trygdekontor. Da trenger vi en datamaskin. Vet noen om en brukt og brukbar maskin som kan kjøpes rimelig? Vi er takknemlig for tips.

Utgiver: Austmarka Historielag

Redaksjon og ekspedisjon:
Finn Åberg
Meltzersgt. 3
0257 Oslo
Tlf. 22 44 54 52

Medlemskap koster 50 kr. året.
Betales til
Austmarka Historielag
2224 Austmarka
Postgiro 0814 3552056

Trykt i 400 eksemplarer